

Handleiding Les 1: Een verklarende tekst schrijven over waarom sporters nu sneller zijn dan vroeger

Vooraf

Deze schrijfles is dit jaar de eerste waarin leerlingen oefenen in het genre *verklaren*. Het is een *ervaarles*, waarin ze vooral ervaren wat iets een goede verklarende tekst maakt. Na deze *ervaarles* volgen later nog een *instructieles verklaren* en twee *oefenlessen verklaren*.

Nieuwsbegriponderwerp

Deze les sluit aan bij het Nieuwsbegriponderwerp Olympische Winterspelen. De leerlingen verdiepen zich als journalisten in de vraag: vroeger waren sporters een stuk langzamer dan nu. Hoe zou dat komen? Ze verzamelen informatie voor een verklarende tekst (en in les 2 een stripje) over de Olympische Winterspelen.

NB. Verklarende teksten vind je bijvoorbeeld op de website van Willem Wever, in de KIJK, Quest en andere tijdschriften waarin allerlei weetjes en vragen worden uitgelegd. Het publiek waarvoor de leerlingen schrijven is: klasgenoten en lezers van de schoolkrant of de website van de school (zie schrijftaak 2).

Schrijftaak

De ervarles bestaat uit twee lessen. Neem ter oriëntatie de twee lessen door met de leerlingen: wat gaan ze doen en wat is het doel van de opdrachten, wat gaan ze leren? Leerlingen weten dan waar ze naar toe werken (ca 5-7 minuten)

1. In les 1 verdiepen leerlingen zich in de vraag: hoe komt het dat sporters nu sneller zijn dan vroeger? In een klassengesprek worden de verschillen tussen vroeger en nu besproken en de mogelijke oorzaken van de snellere tijden van hedendaagse sporters benoemd. De leerlingen kiezen een sport en schrijven de eerste versie van een verklarende tekst.
2. In les 2 werken de leerlingen in duo's en testen ze hun tekst: ze maken een oorzaak-gevolgschema bij hun eigen tekst en één bij de tekst van hun schrijfmaatje. Elke leerling heeft dus twee schema's bij zijn of haar tekst. Duidelijk moet worden dat de schema's van de lezer en schrijver verschillen, en dat de schrijver de tekst kan verbeteren om ervoor te zorgen dat de lezer er hetzelfde schema bij zou maken. Na de bespreking met de klas maken de leerlingen van één reeks uit het oorzaak-gevolgschema een striptekening. Deze strips kunnen gescand en gepubliceerd worden, bijvoorbeeld op de website van de klas, of in de schoolkrant, of opgeplakt op een poster in de klas (of in een klas van jongeren leerlingen).

Voorbereiding

- Lees vooraf beide lessen door.
- Bepaal op welke manier de strips uiteindelijk gepubliceerd worden.

Handleiding Les 1

Vorbereiding: Als leerlingen op de computer werken: zorg voor een printmogelijkheid op het einde van de les.

Materiaal

- Voor iedere leerling schrijfp opdrachten les 1 (B).
- De illustraties *Olympische spelen vroeger op blz. 6 en 7* (voor op het digibord).
- Als de leerlingen niet in een schrift werken: voor iedere leerling een blaadje om de tekst op te schrijven, en twee blaadjes voor de oorzaak-gevolgschema's.

OPDRACHT 1 Waarover ga je schrijven?

1. Vertel dat de leerlingen gaan schrijven over de Olympische spelen, het onderwerp van de leestekst. Je gaat schrijven omdat het voor klasgenoten of leerlingen en ouders die de schoolkrant/website lezen (afhankelijk van waar het werk gepubliceerd wordt) leuk is om iets te lezen over een onderwerp dat ze interessant vinden.
2. Laat leerlingen opschrijven welke sporten ze kennen van de Olympische winterspelen. Maak eventueel een verzamellijst op het bord.

OPDRACHT 2 Wat voor tekst schrijf je?

1. Laat de illustraties *Olympische spelen vroeger* zien op het digibord, of deel ze uit. Laat de leerlingen opschrijven wat er vroeger anders was dan nu.
2. Vertel dat de leerlingen een verklarende tekst gaan schrijven. Leg uit wat een verklarende tekst is: een tekst waarin uitgelegd wordt hoe iets komt. Bijvoorbeeld over het onderwerp overstromingen: Hoe komt het dat op sommige plekken in de wereld vaak overstromingen voorkomen? Waardoor wordt een overstroming veroorzaakt? Wat zijn de gevolgen van een overstroming?
In deze les ga je schrijven over hoe het komt, dat sporters nu veel beter zijn dan de sporters van vroeger. Ze schaatsen harder, de bobslee gaat sneller en het schansspringen gaat verder dan vroeger. Voer met de klas een klassengesprek over hoe dat komt.
Denk aan zaken als materiaal, kleding, training, voeding, stadion, kwaliteit van de baan (techniek van ijsmaken, sneeuw pistes etc). Vraag ook door: als betere kleding maakt dat je sneller bent, hoe komt dat dan? Het is belangrijk dat leerlingen zien dat er ketens zijn, redeneringen tussen de oorzaak en gevolg.

OPDRACHT 3 Schrijven

1. Laat de leerlingen een sport kiezen.
2. Laat leerlingen een tekst schrijven over hoe het komt dat sporters tegenwoordig beter zijn dan vroeger in die sport. Geef aan dat de leerlingen een aantal oorzaken (bijvoorbeeld drie) moeten noemen en bij elke oorzaak moeten uitleggen hoe het precies komt.

Rond de les af met het maken van afspraken over het eventueel printen en bewaren van de teksten. Laat de leerlingen de geschreven tekst in hun schrijfmap bewaren.

Handleiding Les 2

Vorbereiding: Maak duo's van twee *schrijfmaatjes*.

Materiaal

- Voor iedere leerling schrijfofdrachten les 2 (B).
- Voor iedere leerling twee vellen papier waarop ze de schema's kunnen maken.
- Voor iedere leerling het tekenwerkblad (opdracht 6) en tekenmaterialen.

Vooraf

Voorkennis: Herinner de leerlingen aan les 1. Wat hebben ze toen gedaan?

Waarover schreven ze? Wat voor soort tekst was dat?

Neem de les met de leerlingen door en geef vast aan hoe de strips gepubliceerd worden.

OPDRACHT 4 Maak een oorzaak-gevolgschema van jouw tekst

1. Leg de opdracht uit. Laat op het bord met een voorbeeld zien wat voor schema dit gaat worden:

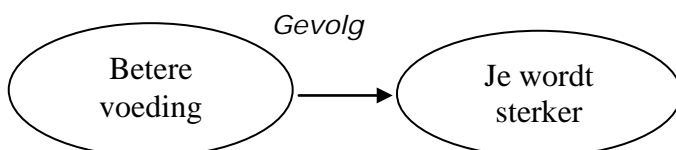
Tegenwoordig zijn sporters veel beter dan vroeger. Hoe zou dat komen?

Ik denk dat het komt door de voeding:

Maar hoe komt het nou precies dat je door betere voeding beter gaat presteren? Wat heeft voeding te maken met beter sporten?

Door betere voeding word je sterker.

En doordat je sterker wordt, kun je sneller schaatsen.

Dit is een reeks van oorzaken en gevolgen. Jullie hebben in je teksten nog meer oorzaken beschreven. Dan kun je alle reeksen onder elkaar zetten.

2. Ga na of de leerlingen de opdracht begrijpen.
3. Geef aan dat je van de leerlingen reeksen verwacht van minstens 3 bolletjes.

OPDRACHT 5 Maak een oorzaak-gevolgschema van de tekst van je schrijfmaatje

1. Vertel de leerlingen dat ze bij de tekst van hun schrijfmaatje ook een oorzaak-gevolgschema gaan maken. Geef ze hiervoor ongeveer 7 minuten.
2. Er zijn daarna dus twee schema's bij elke tekst. De schrijfmaatjes bekijken samen eerst de ene tekst met de twee schema's en daarna de andere. Ze bespreken de volgende vragen (ongeveer 10 minuten):
 - Hoeveel verschillen heb je gevonden?
 - Bespreek er twee.
 - Wat kun je veranderen in je tekst om ervoor te zorgen dat de schema's hetzelfde worden?
3. De leerlingen krijgen ongeveer 5 minuten om het stukje tekst te herschrijven dat ze hebben besproken.

Optioneel

Als het goed is werken de leerlingen een aantal oorzaken uit tot reeksen van minstens drie bolletjes. Wanneer er leerlingen zijn die hier niet in slagen kies dan enkele voorbeelden van schema's om te bespreken in de klas, zodat zwakkere leerlingen voorbeelden zien van hoe (uitgebreid) het ook kan.

OPDRACHT 6 Een oorzaak-gevolgstripje maken

Laat van een reeks oorzaken een stripje maken. Wijs de leerlingen op het voorbeeld op hun opdrachtblad. Wijs leerlingen erop dat elk bolletje uit de reeks een plaatje moet worden in de strip. Laat de leerlingen onder het stripje het (verbeterde) verklarende stukje tekst zetten dat erbij hoort. Ze zijn nu klaar voor publicatie in de klas of op de website!

OPDRACHT 7 Terugkijken: het schrijven bespreken

Laat twee of drie leerlingen vertellen: wat vinden ze het belangrijkste dat ze geleerd hebben vandaag? Laat daarna de leerlingen de vragen op het opdrachtblad beantwoorden.

Afronding

Laat de leerlingen de opdrachten en (een kopie van) hun werk opbergen in hun map. Maak zo nodig afspraken met de leerlingen over het publiceren van de strips. Geef de leerlingen een compliment voor hun inzet.

Verschillen in de lessen tussen niveau A en B

	B	A
Uitleg	Oorzaken en gevolgen noemen	Hoe komt het dat...
Schema's	Minstens drie bolletjes in een reeks	Minstens twee bolletjes in een reeks
Strips	Minstens drie plaatjes	Minstens twee plaatjes

